

Host

Jiří Padevět

A close-up photograph of a hand dropping a single white sugar cube into a blue and green patterned mug. The background is a plain, light brown surface.

Ostny a oprátky

Všední životy v okamžicích,
které se později stanou historickými

Ostny a oprátky

Brno 2018

Jiří Padevět
Ostny a oprátky

© Jiří Padevět, 2018 (elektronické vydání)
© Host — vydavatelství, s. r. o., 2018
ISBN 978-80-7577-532-0 (Formát PDF)
ISBN 978-80-7577-533-7 (Formát ePub)
ISBN 978-80-7577-534-4 (Formát MobiPocket)

Většina příběhů

v této knize se odehrává nebo alespoň končí ve dvacátém století. Ve století, které lámalo charaktery, rodiny i kosti. Většina z nich má reálný základ nebo alespoň pravděpodobné kulisy. Podobných příběhů se odehrály tisíce...

Ve vsi

nad Chomutovem na přelomu monarchie a republiky narodili se manželům Krausovým, Fritzovi a Heleně, rozené Čermákové, postupně tři synové. Když začali brát rozum, jejich cesty se rozdělily. Nejstarší Hans odešel do Prahy a tam se oženil s Ester, dcerou tiskaře Goldsteina, který byl živ především z tiskovin objednaných Židovskou obcí. Prostřední Karl si v září 1938 párkrát z lesa vystřelil na spolužáky z jednotřídky, oblečené v uniformách financů, a pak s ostatními příslušníky Freikorpsu zmizel v Říši. Vstoupil do SS a do Sudet se vrátil v březnu 1939, kdy většinu z těch spolužáků, pár komunistů a Židů, hlídal v internačním táboře na zámku v Ostrově. Když přišla válka, byl přidělen k divizi Waffen-SS Leibstandarte Adolf Hitler a vyrazil na Polsko. Moc ho bavilo uřezávat polským Židům pejzy a vousy. Mezitím se Hans v Praze začal bát o Ester a i přes nátlak protektorátních úřadů se nechtěl nechat rozvést. Zvláště ne poté, co si Goldsteinovi museli sbalit kufry a odejít na shromaždiště do Radiotruhu pod Letnou. Asi za tři měsíce od nich přišel korespondenční lístek. Mají se na východě dobře a pracují. Pak už nic. Ester si přišla žlutou hvězdu. Hans se pořád nechtěl rozvést. Nejmladší Josef zdrhl z domova vlastně jako první. Prý se dal někde na Kladně ke komunistům a organizoval nějaké stávky. Prý ho snad i zavřeli. V létě 1939 odešel ilegálně do Polska a přihlásil se do Československého legionu. V září 1939 se motal napadeným Polskem a nakonec byl zajat jednotkou Rudé armády a poslán jako špion do tábora v Kazachstánu. To ho z komunismu vyléčilo, ale v roce 1942 se mu podařilo vstoupit do jednotky

Ludvíka Svobody. V Praze mezitím zavřeli Ester do baráky na Hagiboru, kde loupala slídu. Hanse zatím nechali na pokoji. Karl byl součástí útoku na SSSR v létě 1941 a v bitvě o Brest Litevský byl raněn do nohy. Dostal hůl a byl převelen do Auschwitzu. Zase ho to bavilo. Josef byl v roce 1943 raněn u Kyjeva, ale bylo to jen škrábnutí. Nakonec došel až k Dukle, kde padla většina jeho nových kamarádů. To už byl Karl z Auschwitzu převelen k Oskaru Dirlwangerovi a vraždil na Slovensku povstalce i civilisty. Někteří neměli vousy, nebylo co řezat. Mezitím zavřeli Hanse do lágru v Postoloprtech a donutili ho pracovat na chomutovském letišti. Všichni se dočkali jara 1945. Hans odešel pěšky z Postoloprte do Prahy a našel Ester. V jejich bytě bydleli cizí lidé a odmítali se hnout. Josef došel přes Prahu až do Žatce, ale hned druhý den byl převelen do Postoloprte. V barácích, kde ještě před pár dny spal jeho bratr, byli natěsnáni Němci ze širokého okolí. Budou je střílet. Karl, kterého zajali v kopcích nad Chomutovem, když se pokoušel schovat v chalupě, kde se narodil, byl doveden do Postoloprte. Bos. Někdo mu cestou rozřezal žiletkou tetování pod paží. Když ho postavili před popravčí četou, jeho bratr Josef zrovna spal. Střílel Němce celou noc a potřeboval si odpočinout. V Praze znovu zavřeli Ester a Hanse na Hagibor, promluvili na sebe na ulici německy.

Učitel König

měl pocit, že školní chodba je nekonečná. Vláčel za ruku chlapce, který se vzpouzel, úpěnlivě naříkal, až z něj sem tam vylétla nudle, a snažil se držet před obličejem černý školní sešit. Přes sešit skoro neviděl, takže občas ještě zakopl a učitel musel udržovat rovnováhu nejen svoji, ale i toho vzteklého tvora. Kousek před ředitelnu si všiml, že chlapec trochu krvácí z levého kolene, a začal doufat, že si toho pan ředitel nevšimne. Zaklepal na dveře, a aniž by se zevnitř ozval jakýkoliv zvuk, zaujal uctivý předklon. Chlapec se přestal zmítat, došlo mu totiž, že stojí před ředitelnu. Bulet a držet si sešit před obličejem nepřestal. Pan ředitel otevřel dveře, König se předklonil až k jeho pasu a chlapec se skoro celý schoval za černý sešit. Potom vešli a pan ředitel se vrátil za svůj stůl, který chlapci připomínal velký křížník z obrázku ve vojenském kalendáři. Když brečel, cukala se mu ramena. König vysvětloval, co se na chlapeckém záchodku přihodilo, respektive co se přihodilo po jeho příchodu. Dva chlapci z vyššího ročníku drželi menšího hochy, který teď stál v ředitelně, za ruce a třetí výteč-

LIDOVÉ NOVINY napsaly:
Z Vídně se sděluje, že včera ráno prodavač uzenek jménem Prückner chtěl svého konkurenta Bachla zastřelit, poraniv jej těžce. Nato se Prückner sám z revolveru zastřelil. Strach, že mu konkurent odvede všechny zákazníky, a je tak zničí, vešnal jej smrti v náručí.

ník mu po obličejí maloval krémem na boty. Černým. Pan ředitel vstal a pokusil se štkajícimu hochovi sešit sebrat a zjistit rozsah škod v jeho obličejí. Chvíli se o sešit přetahovali, ale nakonec nad dětským vztekem zvítězila dospělá síla. Ředitel se díval na chlapce a jenom léta praxe v úřadě způsobila, že se nezačal smát. Pod usmrkaným nosem byl vyveden čer-

ným krémem na obuv úhledný knírek. Chlapec si položil obě dlaně na obličej a rozjel další fázi štkání. Ředitel poslal učitele pro ty tři výtečníky, zamčené zatím na chlapeckém záchodku. Pak přemýšlel, jestli má chlapci půjčit kapesník, ale myšlenku zavrhl, určitě by to svinstvo nešlo vyprat. Hoch se mezitím utišil, slzy už tekly jenom potichu. Fascinovaně zíral na bustu Caesara, která shlížela z knihovny na celou ředitelnu. Když pan učitel zase zaklepal a po vyzvání nahnul do místnosti tři provinilce, chlapec si je, vědom si bezpečí, nenávisně měřil. Ředitel vsunul palce do kapsiček u vesty a snažil se u výtečníků vzbudit trochu respektu. Z předchozích střetnutí ovšem věděl, že s touhle partičkou, vedenou Ludwigem Wittgensteinem, těžko něco zmůže. Chlapec s knírkem se zatím zmocnil svého sešitu a ukazovákem krasopisně obtahoval iniciály svého jména — A. H.

Linec, Rakousko-Uhersko, 1904

Vlak

podzemní dráhy se s rachotem prokousával tmou tunelu a světlo ve vagonu občas zablikalo, jako by chtělo cestujícím připomenout, v jaké hlubině se ocitli. V rohu vagonu seděl mladík a pobrukoval si nějakou píseň. Žena nedaleko od něj zase po každé stanici vyndala z kabely hřeben a učesala si vlasy. Dva kluci se hádali, asi o skleněнку. Ta nakonec vypadla z gestikulující ruky jednoho z nich a kutálela se po vagonu. Jeden z chlapců se vymrštil ze sedadla a zalehl kuličku tělem. Půlka vagonu se začala smát, jen ten muž v buřince chlapce pozoroval a v obličej se mu nic nezměnilo. Plešatý muž, sedící kousek od

zachmuřeného muže, se zvedl a pomohl chlapci na nohy. Ten držel kuličku ve dvou prstech pravé ruky a tvářil se, jako by právě zvítězil na olympijských hrách, které byly před pár lety v Londýně a o kterých četl v knížce od strýce. Strýc byl totiž milovník sportu. Vlak začal brzdit před stanicí a plešatý muž s chlapcem zatančili pár kroků něčeho, co vypadalo trošku jako kankán a trošku jako mazurka. Vagon se zase zasmál, žena dokonce uprostřed česání. Ten muž v buřince zase nic, a to na něj dvojice během taneční kreace málem upadla. Jen zvedl obočí a vyndal z kapsy saka malý notýsek, opatřený tužkou na krátkém špagátku, který měl zřejmě hlídat, aby pán nepsal moc rozmáchlé věty. Něco si zapsal a notýsek zase uklidil. Na psaní je přece potřeba klid a ticho pracovny, pomyslel si plešatý muž. Ve vlaku podzemní dráhy se přece psát nedá. Jak se vlak blížil ke konečné stanici

BRNĚNSKÉ NOVINY

napsaly: Hodinářův náhrobní nápis. V Paříži zemřel v těchto dnech hodinář, jenž ustanovil ve své závěti, aby mu na pomník dán byl tento nápis: Zde odpočívá v horizontální poloze XYZ, za života povoláním hodinář. Čest byla mu v žití „hnacím perem“, práce „regulátorem“ času. Jeho „stroj“ byl dobrý, neboť bázeň Boží a láska k bližnímu byly vždycky „klíčem“ jeho jednání. Žil šťastně až do okamžiku, kdy veliký „Hodinář“ všehomíru uznal za vhodné „řetěz“ dnů jeho přerušiti. Stalo se to ve věku 87 let.

Porte de Clignancourt, cestujících ubývalo. Kluci zmizeli, žena s hřebelem v kabele málem zapomněla vystoupit, ale nakonec to stihla. Mladík si pořád něco pobrukoval a muž v buřince už zase vyndal notýsek a uvázanou tužkou bodal do papíru. Plešatý muž si pohladil hlavu, a jak pozoroval tužku zraňující notýsek, měl taky chuť něco napsat. Těšil se do pracovny. Byli na konečné. Pobrukuující z vagonu doslova vyběhl a na nástupišti spustil zpěv naplno, jako by měl radost, že jízdu temnotou přežil. Plešatý muž se zvedl a došel ke dveřím. Když se otočil do vagonu, buřinka pořád něco psala.

Vrátil se a zatahal mladého muže jemně za rukáv saka. Konečná. Tmavé oči se možná trochu usmály a ruka s notýskem se dotkla krempy buřinky, asi na pozdrav. Oba konečně opustili vagon. Vladimír Iljič Lenin si zase rukou utřel pleš a díval se za mužem s buřinkou, který odcházel po nástupišti a pořád psal do notýsku. Franz Kafka došel ke schodům, otočil se a zamával plešatému muži notýskem. Asi nějaký dobrý muž, pomyslel si.

Paříž, září 1911

Jednou rukou

si držel klobouk a druhou se snažil kormidlovat davem. Moc to nešlo, sem tam dostal loktem pod žebra, někdo mu šlápl na nohu, jiný dýchl zblízka do obličeje cibuli a starý chléb. Na chvíli se mu pod nohy přimotal asi desetiletý chlapec, ale za okamžik úplně zmizel. Sem tam někdo něco vykřikl, většinou o stávce nebo chlebu. Začalo se mu dělat nevolno a měl strach, že jeho zvratky by dav asi nenesl dobře. Škubl sebou prudce k postranní uličce a dvě ženy po jeho levém boku zavrávaly a začaly na něj křičet. Jedna se ho pokusila chytit za předloktí, ale vysmekl se jí. Zase se mu zvedl žaludek, cítil z žen pot, i když bylo pod nulou. Ulička byla nadosah, ale dav ho nesl trochu mimo. Vzepřel se proudu, žaludek se zase zahoupal, když nos ucítil z muže pach kyselé ryby a přepáleného oleje. Asi trhovec, pomyslel si. Pustil klobouk a obě ruce zapojil do kormidlování davem. Nakonec se mu podařilo chytit se na nároží okapové roury a prodrat se ten poslední půlmetr do boční ulice. Hlasitě vydechl a tři muži v čepicích, naražených

LIDOVÉ NOVINY napsaly:
*Dle telegramů z Petrohradu
má porada spojenců
o vojenských operacích za
účel zjednatí součinnost mezi
vojsky všech spojenců. Zvláštní
pozornost věnuje se také
otázkám střeliva a válečného
materiálu, jakož i plodnému
rozvoji obchodu a průmyslu ve
spojeneckých zemích. Schůze
konference mají být na několik
dní přerušeny, aby civilním
členům konference byla dána
příležitost navštívit Moskvu,
Kyjev a jiná ruská města,
prohlédnouti si dopravní cesty,
železnice a továrny, které
pracují pro vojsko. Později
členové konference shromáždí
se opět v Petrohradě, aby
podepsali protokol konference,
až různí zástupci spojeneckých
vlád dostanou nové pokyny
v příčině bodů, o nichž nebylo
docíleno ještě dohody.*

skoro do očí, zvedli hlavu od rozhovoru. Ignoroval je a došel k pruhu žlutého špinavého světla, které do ulice vrhal výklad putyky. Přes závěs, který už neměl žádnou barvu, nebylo dovnitř moc vidět, ale světlo z petrolejek bylo rozhodně vlídnější než soumrak a zima venku. Vzal za kliku a okamžitě měl pocit, že má mastnou nejen dlaň, ale celou ruku. V lokále, ne větším než obyčejný pokoj, sedělo asi patnáct lidí, porůznu rozházených okolo stolků. Na pultu syčel samovar a světlo z jedné petrolejky mrkalo přes láhve s vodkou. U jednoho stolu hodovali dva muži nad mísou brambor. Hostinský se na něj podíval a mlčky ukázal na prázdný stůl u toho bezbarvého závěsu, jehož druhou stranu už prozkoumal zvenku. Usadil se, na vedlejší židli položil klobouk a rozepnul si zimník. Hostinský

před něj položil sklenici s čajem. Ne, nic jiného si nedá. Pozoroval ten závěs a po chvíli mu došlo, že to nejsou skvrny, ale pozůstatek květinového vzoru. Spárou mezi výkladem a podlahou přepochodoval šváb. Vyndal z náprsní kapsy Schillerovy *Über die ästhetische Erziehung des Menschen* a pokusil se číst. Muži u vedlejšího stolu se vášnivě přeli a sem tam do sebe i strčili. Páchli agresivitou a Schillerova estetika se vedle nich začala choulit do sebe. Nemohl se soustředit a pořád zvedal hlavu a díval se k vedlejšímu stolu, na kterém ležela